Ankara Üniversitesi
SBF Dergisi,
Cilt 80, No. 1, 2025, s. 185-189
Türkçe

Kitap İncelemesi / Book Review
DOI

KİTAP İNCELEMESİ*

Meral S. Öztoprak, Eylül Bayraktar Erçeltik, Yılmaz Başar Özer,
Küresel Dönüşüm ve Türkiye'de Kamu Yönetimi Eğitimi,
İmge Kitabevi, 2023, 248 sf.

Kamu yönetimi bilim alanında, son yıllarda alanın bütününü görerek durumunu saptayan ve iyileştirmeye dönük tartışmaları kapsayan önemli çalışmalar yapılmaktadır (Örneğin bkz. Çiner, 2021a, Çiner, 2023 ve Ertürk Keskin, 2024). Bu nitelemelerin ikincisi, birincisinin yapılmasına bağlıdır ki daha iyiye yol almak ancak var olanı ortaya koyarak eleştirel değerlendirme kapasitesini açmakla mümkündür. Son birkaç yıl içerisinde bu amaca dönük olarak bugüne ve geleceğe dair ışık tutan çalışmaları, öncekilerden ayıran başka bir nitelik ise Türkiye'de 1990'lı yıllarda ağırlık kazanan "kimlik krizi" tartışmalarını aşmaya yönelik önerilerde bulunmalarıdır. Bilimsel bir disiplin olarak kamu yönetimi, süregelen sağlam temelden uzak argümanlara sıkışmak yerine azımsanmayacak akademik birikiminin ileriye dönük inşa edici potansiyelinden yararlanmalıdır (Çiner, 2021b: 3).

Alanın içinde bulunduğu koşullar, yapmakta oldukları ve yapabilecekleri üzerine yakın tarihli bir fotoğraf da Yeditepe Üniversitesinde görev yapan Meral S. Öztoprak ve önceki yıllarda bu üniversitede araştırma ve öğretim faaliyetlerini yürütmüş Eylül Bayraktar Erçeltik ve Yılmaz Başar Özer tarafından çekilmiştir. Çekilen fotoğraf canlıdır; dinamik bir sürecin güncel olana etkisinin, onu deneyimleyenlerce değerlendirilmesini literatüre yansıtmaktadır. 2023 yılında İmge Kitabevi tarafından basılan kitaplarıyla yazarlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılına Armağan serisine katkıda bulunmuşlardır.

Kitabın kapsamlı giriş bölümü, araştırmanın özelliklerinden önce onu hazırlamayı gerektiren etkenlerden söz etmiştir. Nesnel/akademik etkenler, ilerleyen sayfalarda içi doldurulan büyük küresel dönüşüm sürecini tasvir eder. Bu dönüşüm süreci, devletleri ve kamu yönetimini olduğu gibi kamu yönetimini eğitimini etkilerken süreci anlamaya, açıklamaya ve inşa etmeye dönük bilimsel

* Makale geliş tarihi / Received date: 09.11.2024
Makale kabul tarihi / Accepted date: 13.03.2025
Yazar email: pinardulgar@gumushane.edu.tr

çalışmalar öne çıkmaktadır. Dinamik bir sürecin içerisinde var olanı bilme ve geleceğe dair öngörüde bulunabilme özellikleri kamu yönetimi bölüm başkanlarının görüşlerini araştırmanın merkezine taşımıştır. Kuram ve uygulama deneyimleri, onları araştırmanın derinlikli bilgi sağlanabilecek kaynakları yapmıştır. Öznel/kişisel etkenlerse Öztoprak'ın görev aldığı farklı üniversitelerdeki yöneticilik deneyimi ve akademik çalışma yapmayı zorlaştırırken geliştirici bir uygulama alanı olarak gördüğü bu birikimin, bilimsel olarak paylaşılmasının önemine ilişkin kanısıdır.

Dijitalleşme, *küreselleşme* ve *pandemi*, 21. yüzyılın büyük dönüşümünün bileşenleridir. Kitapta zaman zaman toplumsal, zaman zaman küresel olma özelliğiyle tanımlanan büyük dönüşüm, devlet ve kamu yönetiminin yanı sıra kamuya insan gücü yetiştiren kamu yönetimi eğitiminin de değişimini gerektiren niteliktedir. Dönüşüm sürecinin getirdiği değişim, kaçınılması ya da dışında kalınması mümkün olmayan bir sonuç mudur? Yazarların bu soruya yanıtı evet ancak bu süreç öngörülebilirdir; kamu yönetimi kuram/uygulama bilgisi üzerinde yapılabilecekler belirlenerek değişimin bir savrulma olmasının önüne geçilebilir.

İçinde bulunulan dönem, dönüşümün teknoloji boyutuyla ilişkili olarak Dördüncü Sanayi Devrimi/Endüstri 4.0'a geçiş aşaması olarak tariflenmektedir. Bu aşamada, dijital dünyayı birbirine bağlayan ve makinelerin internet ya da sensörler yoluyla iletişiminin sağlanmış ve sonraki aşamada insansız teknolojinin olanaklarının değerlendirilmeye başlanmıştır. Dijital teknolojinin bir itici gücünü oluşturduğu bu dönüşümün başka bir boyutunu ise ticaret, fikir ve kültür alışverişinin uluslararası düzeyde bütünleşme sürecine girmesini ifade eden küreselleşme oluşturur. Bu olgunun temelindeki ekonomi-politik dönüşüm, devasa bir kamunun yükünden silkelenme gibi görülmüştür. Kamunun verimsizliği, büyük devletin hantal ve verimsiz yapısı söylemleriyle piyasa mekanizmasının revaçta olduğu neoliberal ekonomi politikalarına yönelinmektedir. 1980'li yıllardan itibaren süren ulus devlet anlayışı, kamu ve özel sektör ayrımının belirsizleşmesi, uluslararası şirketlerin güç kazanması gibi gelişmeler, liberal ideolojinin alternatifsiz biçimde kazandığı yönündeki iddialarla desteklenmiştir. Devletin ekonomiden çekilmesiyle özel sektör, ekonomik büyümenin kaldıracı sayılırken sivil toplum kurumları ise karar alma sürecinin temel aktörleri olarak meşruiyet kazanmışlardır. Bu gelişmelerin tamamı, ulusal/uluslararası siyasal süreçler ve akademik/eleştirel bir kamu yönetimi eğitimi tasarlanması arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu doğrudan ilişkinin göstergelerinden biri, üniversitelerde işletme bölümlerinin kamu yönetimi bölümleri üzerindeki etkisi olmuştur. Kamu yararı gibi alanın temel kavramları önemini korusa da işletme yönetiminin şeffaflık, hesap

verebilirlik, verimlilik ve etik gibi kavramlar kamu yönetiminde yer bulmaktadır.

Dijital teknoloji ve küreselleşmeyle birlikte dönüşüm sürecinin üçüncü boyutunu oluşturan pandemi, kitapta hem bir neden hem de bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Devletlerin bu belirsizliği yönetmedeki politikalarıyla dijital teknolojinin potansiyeli açığa çıkarak eğitim ve kamu yönetimi eğitiminde değişimlere yol açmıştır. Küresel çapta yaşanan bu olağan dışı durumda kamu düzenini sağlamak üzere küresel iş birliğinin sağlanması, devletin örgütsel eşgüdüm kapasitesi, bütçe önceliklendirmesi, karar alma süreçlerinin hız kazanması, doğru bilgilendirme ve liderliğin önemi fark edilmiştir. Kamu yöneticisinin bilmesi gerekenler, kişilik özellikleri ve sahip olduğu değerler olağan zamanların ötesinde bir öneme sahip olmuştur. Üç boyutuyla tariflenen bu köklü dönüşümün gerekleri ise odağı kamu yönetimi eğitimine çevirmiştir.

Alanın yapısının ve işleyişinin yanında kamu yönetimi eğitiminde ele alınan konuların küresel çerçeveyi gören ve ülkelerin özgün yapısını temel alan çalışmalarla biçimlenmesi gerekmektedir. Kamu yönetimi ve eğitiminde gerçekleşen değişimin 1990'lı yıllar itibarıyla en somut yansıması -Türkiye örneğinde olduğu gibi- bölümlerde kurumsal açıdan çeşitlenme ve sayısal artıştır. Birçok nedenle ilişkilendirilebilecek bu artışın öğretimin niteliğine dair sonuçları tartışılmaya devam etmektedir. Bölümler, geleneksel misyonu olan devlete üst ve orta düzey yönetici yetiştirmekle sınırlanmayan disiplinler arası bir eğitim vermektedir. Bununla birlikte çok disiplinli içerik, afet yönetimi gibi alt alanlarda yeni kurumsallaşmalar doğurmaktadır.

Araştırmada yazarlar, verili olan dinamik koşulları, kamu yönetimi eğitimindeki değişimin nedeni olarak görerek aynı zamanda bu eğitimi veren bölümlerin nasıl bir konumda hareket etmesi gerektiği ortaya koymaktadırlar. Araştırmanın olgu/tarih kapsamı, *20. yüzyılın sonlarında başlayan ve 21. yüzyılın ilk çeyreğinde devam eden süreçteki çok boyutlu toplumsal dönüşüm*dür. *Devletlerin yapısı ve işlevlerinde, kamu yönetiminde ortaya çıkan küresel dönüşüm* sürecinde, ülkemizde kamu yönetimi eğitimi bakımından olanı ve olması gerekeni, *bölüm başkanlarının bakış açısından ele almaktadır.* Keşfedici nitel yönteme dayalı araştırmada, odak grup tekniğinden yararlanılarak çevrim içi toplantılar gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni, kamu yönetimi ve siyaset bilimi ve kamu yönetimi adıyla eğitim veren lisans programına sahip üniversitelerdeki bölüm başkanlarından oluşmaktadır.

Tarihsel gelişmeyi küresel dönüşümün kamu yönetimine etkileri, dünyada ve Türkiye'de kamu yönetimi disiplininin gelişimi başlıklarında ele aldıktan sonra araştırma, ülkemizde kamu yönetimi eğitiminin mevcut durumunu ortaya koymak üzere bölümlerin sayısı, dağılımı ve Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'ne değinmektedir. Araştırmanın merkezinde yer alan bölüm

başkanlarının, ilgili başka bir akademisyenin katıldığı toplantılar ve yakın tanıklıklarla ise içinde bulunulan koşullar ve değişim beklentisinde olunanlar konusundaki görüşler derinlikli biçimde ortaya konulmaktadır. Odak grup tekniği kullanılarak yapılan toplantılarda 11 Mart- 1 Nisan 2021 tarihlerinde yapılan görüşmeler, yazılı metne dönüştürülmüş ve bu metinler, içerik analiziyle değerlendirilmeye alınmıştır. Kamu yönetimi eğitiminin nasıl tasarlanabileceğine ilişkin görüşmelerde Denhardt'ın -yazarların atıfta bulunduğu- "Future of Public Administration" adlı makalesinin soruları temel alınmıştır. Kamu yönetimi eğitimi ve yöneticisi için *kuramsal bilgi, kişisel yetkinlikler, ilke ve değerler* olan ve olması gereken boyutlarıyla tartışılmıştır.

Toplam yirmi öğretim üyesinin davet edildiği görüşmeler, Türkiye'deki KY/SBKY bölümleri olan üniversitelerin başarı sıralamasına göre dört gruba ayrılmıştır. İlk grup, üç büyük kentteki devlet üniversiteleri; ikinci grup, vakıf üniversiteleri; üçüncü grup, üç büyük kent dışındaki devlet üniversiteleri ve dördüncü grup, adında SB olmayan KY bölümlerinden seçilmiştir. Katılım konusundaki bazı eksiklikler, araştırmanın örneklemini şekillendiren zorunlu koşullardan olmuştur. Üç temel soruya verilen yanıtlar, görüşme metinlerinde öğretim üyelerinin hemfikir ya da farklı fikirlerde oldukları yeni alt başlıkların açılmasını sağlamıştır. Alanın amaca dönük disipliner sınırları ve eğitimin nasıl yapılandırılacağı üzerine yoğunlaşan fikirler, kimlik tartışmalarının henüz çok uzakta kalmadığını göstermektedir. Sorular dışında, görüşmelerde değinilen kamu yönetiminin ontolojik, yöntemsel, yapısal sorunları, istihdam olanakları ve değişime yanıt niteliğindeki önerilerden söz edilmiştir.

Temelde araştırmanın hareket noktası, kamu yönetimi ve eğitimindeki değişimin nedeni olarak görülen küresel/toplumsal dönüşüm sürecinde bu alanda çalışanlarca yapılabileceklerin olduğu kabulüdür. Bu kabul, süreç içerisinde akıntıya kapılıp sürüklenmenin değil; ona etkide bulunmak üzere eğitimin kapsamını ve niteliğini yönlendirme gücünün ifadesidir. Kendi gereğine uygun yeni bir eğitim kapsamını gerektiren bu süreç, eğitim programlarında günümüz dünyası gelişmelerini analiz edebilmek üzere birtakım değişiklikler yapmayı içerir. (Nuray Ertürk Keskin'in küresel şirket ve örgütleri ekonomi politik içeriğiyle ele alan bir ders önerisinde olduğu gibi.) Ancak nelerin sabit kalması gerektiğini belirleyebilmek de alanda çalışanların yönlendirme gücünü kullanımıdır. Nitekim kamu yönetimi eğitimi, yönünü piyasanın gerektirdiği değerlerle donatılmış bireyler yetiştirmeye değil; felsefi, siyasi, hukuki ve idari disiplinler arası eğitimle donatılmış kamusallık sabitesiyle belirlemekten yana tutum almalıdır. Araştırma, görüşmelerde ortaya atılan görüşleri ülkemizin koşullarında uygulanabilirliğiyle değerlendirmekte, geleneksel/yeni akademik kurum ve faaliyetlerden alana katkı sağlaması beklentisini dile getirerek sonuçlanmaktadır. Burada anılan yeni bir kurum olan Kamu Yönetimi

Derneğinin "Publicus-Kamu Yönetimi Araştırmaları Dergisi", bu beklentiyi boşta bırakmayan bir başlangıçla *yönetimin "kamu"sunu araştırmaların merkezine çekme* (Çelik, 2024: xi) amacına dönük kamusallık çıpasını atmıştır.

Kaynakça

Çiner, Can Umut (Ed.) (2021a), *Yönetim Bilimini Yeniden Düşünmek Durum Değerlendirmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi SBF-KAYAUM)

Çiner, Can Umut (2021b), "Kamu Yönetimi Bilimi: Dün, Bugün, Yarın", Çiner, Can Umut (Ed.), *Yönetim Bilimini Yeniden Düşünmek Durum Değerlendirmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi SBF-KAYAUM): 1-37.

Çiner, Can Umut (2023), "Türkiye'de Kamu Yönetimi Biliminin Geleceği", *Türk İdare Dergisi*, 497 (Özel Sayı): 43-59.

Çelik, Fatma Eda (2024), "Editörden", *Publicus-Kamu Yönetimi Araştırmaları Dergisi,* 1(1): xi-xvii.

Ertürk Keskin, Nuray (2024), "Kamu Yönetimi Neden Önemlidir?", *Publicus-Kamu Yönetimi Araştırmaları Dergisi,* 1(1): 55-78..

Dr. Öğr. Üyesi İmren Pınar Dülgar
Gümüşhane Üniversitesi